

Troude ha **Milin** : **Ar marvailher brezoneg pe Marvailhou brezoneg**, dastumet gand ar horonal **A. Troude** ha **G. Milin** (ar galleg a zo dirag ar brezoneg). Brest 1870.

Notennou : Modernnaet eo bet an doare-skriva. N'eo ket gwir e vefe galleg e-barz. Skrivet eo gand an dorn al leor a zo bet prestet din gand Skol-Veur Vrést.

Troude : Brést 1803 – Brést 1885). Levezonet eo Troude, gwechou 'zo, gand ereadurez ar galleg.

Ar horv heb ene

Eur zoudard 'oa hemañ ; euz a barrez Plougouloum 'oa ginidig, am-eus klevet, hag Ivoñ a reed anezañ. Pell hag hir e oa bet en arme, hag atao soudard evelkent ; ma teuas da skuiza, petra bennag ma'z oa gand ar re wella a vije kavet e pevar horn ar vro.

Klemm a reas eun deiz oh e gabiten, hag hemañ a lavaras dezañ e teuje da veza eun dra bennag gand an amzer.

« A gav deoh, eme Ivoñ ; gwelet e vezo. Da hortoz avad, va habiten, livirit din, me ho ped, petra 'ra deoh kredi pe lavared ar pez a rit ? »

« O veza eo, eme hemañ, ma'z out, Ivoñ, eur zoudard heb e bar, eur zoudard n'eus ket en tu all dit, ha ma talher ahanout soudard atao eo evid na daio ket ar ouenn da goll. »

« Arabad ober goap, me a oar petra on, pell a zo, ha marteze n'eo ket gaou a livirit. »

Goude kement-mañ, eiz pe nao devez pe war-dro, Ivoñ a deh kuit, hag en hent ha tiz warnañ. Kuitaet en-devoa an arme evid mad, ha ne houlenne netra ken nemed chom heb distrei biken. Setu or zoudard o vale endra ma hell padoud, an hent dindan e dreid, ken a zeuas an noz warnañ.

Pellig brao e oa eet dioh ar gêr ma'z edo ar rejimant ; ha dre ne gavas ti nag ostaleri da loja, en aon na vije taget gand tud fall pe gand laeron, Ivoñ a zell en-dro dezañ, hag o weled kalzennou foenn en eur prad hed-da-hed an hent, ez a da gousked en unan anezo. Eur vorenn vad en-deus greet dijaig, ha tost e oa da hanternoz, pa glev eun trouz spontuz war-dro eno, evel ma vije bet Paotred ar Zabat o c'hoari ar vaz. N'eo ket i a oa eno, tra avad ; eur vandenn loened gouez avad deut di, evid doare, da zebri eur hoz ejenn maro.

Ivoñ a zelaou anezo hag a glev, dreist mouez ar re all, al leon o krial forz, hag o houlenne oh eur verienenn perag e ree kemend a boan dezañ evel a ree.

« Perag, eme houmañ o flemma beg lost al leon, e-leh ober eur cholori evel a rit aze, evid kaoud pep hini ahanoh e damm euz an ejenn maro-ze, ne dit-hu ket da zihuna Ivoñ a zo kousket aze, en eur galzenn foenn ? Hennez 'zo eur hleze gantañ, ha ne vezo ket pell evid ranna e lod da bep hini ahanoh. »

« Gwir a lavar ar verienenn », eme al leon.

Hag hemañ diohtu ha mond da gaoud Ivoñ, ha lavared dezañ dond gantañ da ober o lod dezo.

Ivoñ, pedet brao gand al leon, ne hellas ket lavared nann. Mond a reas diohtu, ha pa en em gavas, e welas eno leoned, tigred, louparded, bleizi, merien ha brini zoken.

« Ahanta, eme Ivoñ, krog en e gleze, list' ahanon da dostaad, evid ma welin ha me a vezo evid ranna hoh ejenn etrezoh. Klevit ganen : gwella ma hellin e rin, hag arabad e vezo klemm, rag evidon-me n'am-eus ezomm euz a damm ebed. »

Neuze Ivoñ a stag gand ar penn, hag hen distag dioh ar horv e daou pe dri daol kleze. Pa en-devoe trohet anezañ, her roas d'ar merien da lipad pe da grignad. Goude e roas an divorzed d'al leon, an divesker a-raog d'an tigred, an diou gostezenn d'ar bleizi, d'an ourzed ha d'ar re all, hag ar bouzellou d'ar brini ; ma oe ar baotred laouen oll, pep hini gand e lod.

« Bremañ, eme Ivoñ, me 'ya da gousked ; kenavezo ! »

Edo o vond da brenna e zaoulagad, pa glev trouz adarre o sevel, hag al leon o krial gwasoh eged biskoaz oh ar verienenn.

« Lez ahanon, emezañ, pe lavar din petra eh eus c’hoant da gaoud. »

« Petra am-eus c’hoant, eme ar verienenn, netra ebed nemed e kav din ez oh oll loened digalon, ha te dreist-oll ; rag evid ar pezh en-deus greet Ivoñ deoh, hini ahanoh, na te kennebeud, n’hoh-eus roet netra ebed dezañ, na lavaret zoken bennoz Doue. C’hwi ne ouzoh ket petra eo beva. Kaoud a ra din koulskoude e vije bet mad deoh rei dezañ eun dra pe eun dra all, dioh galloud pep hini ahanoh. Oto ! korvata ne glaskit ken, ha n’eo ket heb abeg ez oh aliez tamallet gand an dud ; n’oh tamm gwelloc’h evito. »

« Mad ! mad ! lez da hlabous, eme al leon ; ma ne deo nemed an dra-ze eo a zo ezomm da ober, n’eo ket diêz. »

Hag al leon diohtu ha gervel ar re all en-dro dezañ, hag ahano da glask Ivoñ adarre. Pa oent deut, al leon a lavaras :

« Bremaig, paotr, out bet amañ o ranna ar hagn-mañ etrezom, ha rannet mad eo bet ganez, rag hini ahanom n’en-deus kavet netra ebed da glemm. Bremañ eta ez eo leal, a gav din, ez-pe diganeom eun dra bennag evid da hobr. »

« Roit ar pezh a gerot, eme Ivoñ, ar pezh a vezo a vezo, ne ran forz petra. »

« Setu ar pezh a roan-me dit, eme al leon. keit ha ma vezi beo, pa’z-po ezomm, lavar : “Ra vezin-me leon“ ; hag e vezi raktal eul leon c’hweh gwech brasoh, kreñvoh ha galloudusoh evid na don-me. »

War-lerh al leon, ar re all a lavaras ivez da Ivoñ e hellje, pa garje, dond tigr, loupar, bleiz, ourz, louarn, c’hweh gwech brasoh, kreñvoh ha galloudusoh evid na oa pep hini anezo.

Goude al loened-se e teuas roue ar merien, hag a lavaras :

« Me, emezañ, a roio dit, Ivoñ, disheñvel dioh ar re all, rag, marteze, e vezo mad dit ivez beza bihan-bihan, dioh a hellfe c’hoarvezoud ganez. Mad ! klev : Pa giri, e vezi eur verienenn c’hweh gwech mistroh ha lijerroh evid pep hini ahanom-ni. »

Ar brini ivez d’o zro a lavaras da Ivoñ e roent dezañ ar galloud da zond, pa garje, e bran, ha da nijal c’hweh gwech buannoh evid an oll laboused a nij etre an neñv hag an douar.

Setu ma oe Ivoñ laouen oh o hleved ; ha piou ne vije ket bet en e leh ? Ma lavaras hemañ outañ e-unan :

“Mar deo gwir am-eus bet kemend-all a halloud digand ar re-mañ, me a vezo eur paotr ahanon a-barz nemeur.“

Setu neuze hag Ivoñ ober eur vorenn c’hoaz, rag ne oa ket deiz anezi. Pa zavas an heol dioh ar mintin, Ivoñ a oa dihun ha seder e lagad.

“Poent eo din mond ahann, emezañ, ma welin hag ez eo gwir o-deus lavaret ar baotred v Rao-ze din en noz-mañ.“

Selled a ra en-dro dezañ, hag o weled o tond war an hent pemp pe c’hweh soudard, a oa, moarvad, oh e glask, Ivoñ a lavar :

“Ra vezin-me leon c’hweh gwech brasoh evid ar brasa zo, c’hweh gwech kreñvoh ha galloudusoh evid ar hreñva hag ar galloudusa.“

Sada hag eñ deut diohtu leon evel a lavare, ha mond a-benn-kaer dirag ar zoudarded. Ar re-mañ, pa weljont anezañ, ne chomjont ket d’her gortoz ; skara a rejont ahano, ken a stoke o zeulioù oud¹ o reor ; hag Ivoñ a yee atao gand e hent o c’hoarzin etre e zent leon, hag oh ober an neuz da veza rok outo, dre ma tistroent da zelled outañ.

Pa en-devoe kaset anezo war o hiz eur pennad mad, e lavaras :

“Ra vezin-me bran“.

Hag e oe diohtu, hag ez eas en eur red-nij da Naoned (eno edo e rejimant), ha diskenn dirag lez roue Breiz.

“Ra vezin-me den bremañ.“

¹ oud : ouz.

Hag Ivoñ den o vond timad d'eun ostaleri vraz a oa eno dirag al lez, ha goulenn kaoud eur gambr ; ma oe roet dezañ, na petra 'ta ?

E-verr da noz, Ivoñ en e gambr a ya da zelled dre ar prenest oh maner ar roue, o klask gweled ar briñsez yaouank a anaveze dioh he gweled, hag en-devoa c'hoant da gaoud da bried. Ivoñ, klevit, ne zell ket bremañ oh an dud euz e gendere ; eur briñsez eo a rank Ivoñ da gaoud.

Ankounac'haet em-eus lavared ez oa hemañ eur paotr brao ha kempenn, hag e-pad ma oa bet soudard, pa veze oh ober gward el lez, nousped gwech, en-devoa gwelet ar briñsez yaouank o selled outañ a-gorn. An dra-mañ en-devoa degaset da zoñj da Ivoñ aliez ez oa marteze karet gand ar briñsez yaouank-flamm-ze. Ha marteze ez oa karet ; piou a oar, nemed Doue, petra 'dremen e kalon ar merhed yaouank, priñsezed ha re all ? Ar re-ze evel ar re-mañ a zo greet da gared.

“Pa'm-eus kemend a halloud evel am-eus, eme Ivoñ, marteze me zeuio a-benn euz va zaol.“

Hag o kredi kement-se, ne zistroe lagad diwar al lez, o hortoz ma welje ar briñsez o tond.

Dond a reas houmañ, dioh an abardaez, ha digeri he frenest, emichañs evid kemered an êr noz, rag ne gredan ket he-divije mennoz pe zoñj euz a Ivoñ. Hemañ, evelato, pa welas anezi, a oe laouen, a hellit kredi. Piou ne vije ket bet ?

Setu emberr, pa oe skuiz ar briñsez o selled, hag ivez dre ma'z oa noz-teñval anezi, e prenn he frenest hag ez a da gousked. Ivoñ a zell atao ouz he hambr, ha pa gav dezañ ez eo pred ober eun dra bennag, e lavar :

« Ra vezin-me bran... »

Hag eñ e bran ha nijal diohtu da brenest ar briñsez. Terri a ra eur werenn gand he beg, hag er gambr.

« Ra vezin-me den », emezañ.

Hag eñ e den diohtu.

Ar briñsez ne oa ket kousket c'hoaz, ha pa welas eur gwaz en he hambr, e laoskas eur griadenn skiltruz, ma oe spontet an oll ganti.

« Al laer ! al laer ! », emezi.

Hag ar roue hag e dud o tond da weled.

P'en em gavjont er gambr, ne oa den nemed ar briñsez enni, rag Ivoñ, eet e merienenn, a oa redet en eun toull preñv a gavas e penn ar gwele.

« Petra azo, va merh ? », eme ar roue.

« Amañ, emezi, am-eus gwelet eur gwaz bremaig dirazon ; eet eo da guzed, emichañs. »

Ma oe furchet ha difurchet ar gambr ; ne chomas kogn na leh na oe gwelet petra a oa enno. Ma rankas an oll mond kuit neuze hag ar roue ivez o lavared d'e verh :

« Alteri a rez ha brellet eo da zaoulagad, rag ne ouzout ket petra eh-eus gwelet. Amañ ne deus den. »

Hag eñ kuit.

Kerkent ha ma oa eet er-mêz, Ivoñ a zo adarre e den, hag ar briñsez da grial gwasoh eged biskoaz.

« Va merh a goll he fenn », eme ar roue o pignad a-nevez gand an diri buanna ma hell.

Pa zeuas er gambr, ar briñsez a lavaras dezañ :

« Klaskit mad, va zad, rag evel ma'z oh bet eet kuit, em-eus gwelet anezañ adarre. »

Hag ar roue da glask ha da furchal adarre. Tennet e oe ar gwele, furgutet e oe dindanañ, tennet e oe ar golhejou ha kement a oa e-barz, heb biskoaz kaoud den.

Ivoñ, euz e doull preñv, a zelle outañ en eur hoarzin.

« Ne dalv ket din klask, eme ar roue d'e verh, ha red eo ma ve eet da skiant-vad diganez : hiviziken, kaer az-pezo krial, me ne zeuin ken, rag diodez out. »

Setu ma'z eas ar roue ahano adarre, droug ennañ en dro-mañ. Hag Ivoñ a zeu den adarre, hag a zav sonn dirag ar briñsez. Er wech-mañ, ar briñsez ne grias ket, goude selled outañ, hag o weled ne oa ket ker spontuz ha ma kave dezi, e houlennas petra a glaske eno.

« Arabad ho-pe aon rason, eme Ivoñ, me ne fell ket din ober droug ebed deoh ; en eneb eo. Setu evid petra on deuet : soñj hoh-eus, moarvad, euz ar zoudard yaouank a zelleh outañ, bremañ ez eus eur miz, pe war-dro, pa veze e gward, d'an traoñ amañ, e-harz dor ho tad ? »

« Ya da, emezi, soñj am-eus. »

« Mad, eme Ivoñ ; me eo hennez, ha mar don deut amañ d'ho kaoud, ez eo evid lavared deoh e karan ahanoh, pell a zo, hag e karfen dimezi ganeoh. »

« Diêz e vezo an dra-ze deoh, eme ar briñsez ; evelato me a welo penaoz ober. »

Hag o lavared an dra-ze, houmañ a zelle oh Ivoñ, hag o weled e oa eur paotr lipet-brao, koant-hardiz zoken, e lavaras dezañ :

« Ne deus ket gwall-bell e teuas amañ euz a Vro-Hall eur priñs yaouank evid dimezi ganen. Daou zevez goude ma oa en em gavet, e kouezas klañv hag e varvas ; ha dre ma kare kalz ahanon, e roas din a-raog mervel, e baperiou, e zillad kaer ha kement vad en-devoa. Aze emaint er pres, ha me a roio anezo deoh, mar fell deoh, ha neuze warhoaz pe antronoz e teuot amañ dindan ano ar priñs a gerot, hag o veza gwisket kaer, e houlennot digand va zad dimezi ganen. Kredi a ran ho-pezo ho koulenn. Sad' amañ ouspenn diou yalhad aour hag arhant a roan deoh, evid ma hellot mond e peb leh ha derhel ar reñk uhel ho-pezo kemeret. »

Ma oe Ivoñ laouen-meurbed o vond ahano gand paperiou ha dillad ar priñs ha gand an diou yalhad en-doa bet digand ar briñsez. Hebdale pelloh, antronoz vintin, setu hag Ivoñ ha kemered eur harroñs kaer, ha dond gantañ d'al lez ha goulenn komz oh ar roue.

Degemeret mad e oe, ha p'en-devoe hemañ lavaret e gefridi, ar roue a aotreas e houlenn, gand ma vije greet hervez ma c'hoantae e verh.

Houmañ a lavaras ya, roue Breiz a lavaras d'e vab-kaer dond gantañ da chaseal.

« Ne houlennan ket gwell », eme hemañ.

Setu hag i ha mond o-daou gand ar briñsez yaouank, pried Ivoñ, da eun ti en-devoa ar roue e-kreiz eur hoad. Antronoz e savjont abred evid mond da chaseal. Ar briñsez yaouank en em lakaas en he frenest da zelled penaoz e vije an dro ganto ; hag Ivoñ, o veza ma kare meurbed e wreg, e-leh chaseal, a zistroe, der ma helle, da zelled outi. N'eo ket gand ar hirvi na gand ar gedon edo e spered, ha nebeutoh c'hoaz e galon ; ha m'en-divije kredet lezel eno koad ha chas, e vije distroet da gaoud e garantez.

Er zoñj-mañ edo, pa zistro a-nevez da zelled oh ar briñsez, ha pa wel anezo sammet gand eur pez den a nije evel eul labous, o vond kuit ahano, Ivoñ a halv e dad-kaer en eur grial, hag a zikouez dezañ e verh laeret, o vond d'an ampoent-se a-ziouto, war nij, gand ar pez korv den.

« Va zad, eme Ivoñ, me a ya war-lerh al laer, ha ne zistroin amañ ken na vezo bet paket ganen. »

Ma'z eas Ivoñ en eur pez leon c'hweh gwech brasoh ha lijerroh evid an oll leoned. Heulia a reas e bried diwar lerh, evid gouzoud e pe leh e tiskennje, p'en em gavjont e-harz ar mor. Neuze Ivoñ a ya en eur vran ; ha petra bennag ma'z ee buannoh evid kement labous a zo, ne oa ket evid tizoud, na tost zoken, ar horv-se en-devoa laeret e bried dezañ.

“N'eus forz, a lavare Ivoñ, gand ma hellin gweled e pe du e tiskenno, m'hen talvezo dezañ, pe e vezo diêz.“

P'o-devoe ar re-mañ nijet e-pad pell amzer, Ivoñ a welas ar horv o tiskenn war eur roh vraz, en eun enezenn e-kreiz ar mor, ha diohtu o sevel ar roh-se evel eur golher pod, hag o vond dindani gand ar briñsez. Ivoñ, kaer en-devoe nijal buanna ma helle, en em gavas re ziwezad. Diskenn eno a reas evelato, ha pa en-devoe greet an dro d'ar garreg, da weled pe zoare he-devoa, e houlennas mond en eur verienenn ker moan ha ker mistr hag ar vlevenn voanna a zo.

Ma oe diohtu en eur verienenn ; ober a ra neuze an dro d'ar roh a-benn teir gwech, ha ken na oe ar bederved, ne gavas eun toullig bihan-bihan. Drezañ e hellas, gand kalz a boan, mond dindan ar roh. Pa oe eno, e oe souezet o weled peger kaer e oa, ha peger sklêr ivez, pegement bennag ne oa goulou na sklêrijenn o para e neb leh. Ivoñ avad n'edo ket gand an traou-ze ; gand e bried edo.

Houmañ, pa'z eas Ivoñ e-barz, a oa o kribad penn ar horv gand eur grib olifant gwennkann. Ivoñ, pe mar deo gwelloh, ar verienenn neuze, pa wel, a skramp oh ar briñsez hag a ya en he skouarn. A-raog mond enni e lavaras dezi goustad :

« Na skrab ket, me eo Ivoñ a zo deut amañ en eur verienenn, evid tenna ahanout digand al loen fall-mañ ; goulenn outañ penaoz en-deus gallet dougen ahanout beteg amañ, ha flour anezañ gwella ma helli, evid kleved gantañ e pe leh ema e nerz. »

Neuze ar briñsez, oh ober an neuz da gravad e benn dezañ, a lavar :

« Piou oh-hu, ha penaoz e reer ahanoh ? »

« Me, emezañ, a zo ganet diwar eur wreg-vor hag eun den-bleiz ; va ano a zo ar Horv heb ene. »

« Petra, eme ar briñsez, eur horv heb ene ? Penaoz e hellit-hu beva neuze ? »

« Dre nerz eur spered braz en-deus roet din kalz a halloud ; ha c'hoaz ar galloud am-eus ne deo netra e-skoaz ma vije bet, m'am-bije bet gallet kaoud va ene. »

« Bez' hoh-eus 'ta eun ene ha n'ema ket ganeoh ? »

« Nann, eme ar horv, n'ema ket va ene ganen, siwaz ! Ma vije, n'eus netra a gement na zeujen-me a-benn anezo. Gand va ene, me em-bije distroet ar bed war e henou. »

« Diêz eo deoh eta kaoud hoh ene, dioh a welan. »

« E peleh ema-eñ ? », eme ar briñsez.

« War 'n hed eun deg leo pe war-dro, en eun enezenn all hag a zo braz. Diwallet mad eo eno, ha na me, na den ne hello e gaoud. »

Ar briñsez, dre ma lavare ar horv diwar-benn e ene, a floure skañv e benn dezañ, hag hemañ neuze a lavaras :

« Va ene-me a zo en eur vi ruz-glaou, hag ar vi-ze a zo e-kreiz eur goulm ; ar goulm e-kreiz eul louarn ; al louarn e-kreiz eur bleiz ; ar bleiz e-kreiz eur pennmoh gouez ; an hoh-gouez e-kreiz eul loupard ; al loupard e-kreiz eun tigr ; an tigr e-kreiz eul leon ; al leon e-kreiz eur pez roñfl ne deo na den na loen. Ar roñfl-mañ a zo ar hreñva a zo etre an neñv hag an douar ; dre ze den ne hello birviken dond a-benn anezañ. Evelato, ma ve eun den gouest da laza ar roñfl-se, da laza al leon, an tigr, al loupard, an hoh-gouez, ar bleiz hag al louarn, a-raog m'en-deve lazet ar goulm, e ve red din-me mond kuit ahanen. Peb loen a ve lazet, ez afe va nerz diganen, evel ma'z a digand eun den, dre ma red ar gwad euz e wazied ; ha mar chomfen amañ da hortoz ma ve lazet ar goulm, ne ven ket neuze evid sevel ar roh-mañ, hag e rankfen chom enni da vervel. Setu eno, eme ar horv, petra eo va ene hag e pe leh ema. »

« Brao, brao, eme ar verienenn he-devoa selaouet pisa ma helle, ha klevet mad petra en-devoa lavaret ar horv d'ar briñsez. Gortoz eur pennad, emezañ dezi, me a ya bremañ kuit, da weled ha me a hello da denna euz a zaouarn ar horv daonet-mañ ; gortoz ahanon, ha gra gwella ma helli dezañ ; me welo diwezatoh. »

Sada neuze ar verienenn ha mond kuit ahano dre an hent ma oa deut. Pa oe er-mêz :

« Ra vezin-me bran. »

Ha setu Ivoñ e bran, ha war-nij a-benn-herr etrezeg an enezenn en-doa lavaret ar horv heb ene. En em gavoud a reas eno hebdale, ha diskenn hag e den diohtu ha mond, evel eur paour-kêz, da houlenn e pe leh edo ar roñfl en-devoa klevet ano anezañ.

« N'hoh-eus, eme eun den dezañ, nemed mond er maner a welot aze pelloh, hag e viot kaset d'e gaoud. »

Yann a yeas neuze d'ar maner hag a houlennas ha ne gavje ket eun dra bennag da ober. Kaset e oe da gaoud an aotrou, hag hemañ a houlennas outañ petra a felle dezañ da ober.

« N'eus forz petra, eme Ivoñ, ha pa na ve nemed mired ar zaout a rafen zoken. »

« Mired ar zaout amañ a zo diêsoh evid na gav deoh, rag e lez ar hoad, er mêziou ma vezont o peuri, ez eus eur roñfl hag a ya gantañ bemdez unan euz al loened-korn da vihanna, hag a-wechou daou pe dri. »

« N'eus forz, eme Ivoñ, marteze me a viro outañ hiviziken da gemered hini ebed. »

« Mar grit, eme an aotrou, e viot eun den evel ne weler ket dre amañ. »

« Gwelet e vezo warhoaz », eme Ivoñ.

Hag hemañ antronoz ha mond ha kas ar zaout, dre eun ode a oa war ar mêziou, pella ma helle o has. Goude beza o haset evel-se, e tistroas war e hiz hag e chomas a-dreuz da zelled en ode.

Ne oa ket pell ma welas ar roñfl o tibourcha² dioh ar hoad hag o tond rag-eeun etrezeg ennañ.

« Bremaig, eme Ivoñ, me a welo peseurt gwaz out. »

Hag hemañ neuze ha mond en eul leon c'hweh gwech kreñvoh ha galloudusoh evid al leon kreñva ha galloudusa, ha lammed raktal gand penn ar roñfl ; ha setu eno eun trouz o sevel gand an daou-mañ oh en em ganna, ken a grene an douar dindano. Mevelien an aotrou a ziredas da weled, hag a oe ker spontet ma tehjont ahano en eur grial forz.

Al leon hag ar roñfl a hoarie atao hag a ziskolpe a-beziou tammou kig ha krohenn an eil diwar egile. An douar a oa ruz gand ar gwad, ar vein a fraille hag a vruzune dindan o zreid, ar gwez tosta dezo a ziwrienne, ha kaer en-devoa ar roñfl darhaoui gand e skilfou hag e ivinou kaletoh evid an dir, freuzet e oa gand al leon, ha rankoud dezañ ehana, ker fêz e oa.

« Ehan keit ha ma kavi mad, eme al leon ; evidon, me a zo diskuiz a-walh, ha bremaig pa stagin ganez, me az lazo evel eur vuzugenn. »

« Mar gellfen-me, eme ar roñfl, kaoud eun tamm kig ejenn da zebri hag e wad da zuna, me a lakafe ahanout-te ker munud hag eur brenn gwiz. »

« Mar eh-eus naon, eme al leon, debr da grohenn a zo a-ispill oh da gorr iskit hag hudur ; ha mar eh-eus sehed, lip da houliou hag ev da wad a ziflusk anezo. Evidon-me, me n'am-eus ken naon nemed d'az tispenna-te, ha da zipenna a rin gand va ivinou, evel dispenna stripou. Ehana ah-eus goulennet, ehan 'ta beteg warhoaz, ha kreñva da gorr a-benn neuze, mar gellez, rag ma ne rez ket, ne ri ket diwezatoh kennebeud, rag warhoaz ne weli ket an heol o kuzed. »

Setu neuze hag al leon ha kas al loened en e raog d'ar gêr, heb na oe bet debret hini anezo. An aotrou a wel ped a zo anezo, hag o kaoud ez edont oll gwiribunan, e lavaras da Ivoñ :

« Ne deus ket kalz a dud evelhout ; te a zo bet, am-eus klevet, oh en em ganna oh ar roñfl hag o lakaad anezañ fêz. »

« Ya da, eme Ivoñ, en em ganna outañ am-eus greet hirio, ha warhoaz her lazinn. Lezet em-eus anezañ beo evid diskouez dezañ oh piou edo o c'hoari hag en-deus kavet e bar. Kared a rafenn e hellfe beza, a-benn warhoaz, an hanter kreñvoh evid na doa hirio ; ha pa hellfe beza pare, ha teir gwech zoken kreñvoh, warhoaz e hellot dond da weled ahanon o rei dezañ e lamm diweza. »

« Mad eo », eme an aotrou a lakaas degas d'e baotr-saout pe wella en-devoa en e di da zebri ha da eva.

Goude e goan, Ivoñ a yeas da gousked, hag antronoz a-raog sav-heol, e oa savet, hag ez ee da gas e vandennad saout d'ar mêziou.

P'en-devoe kaset anezo pell, e teu adarre war e hiz hag e wel ar roñfl o tiredeg warnañ.

« Ahanta, eme Ivoñ eet e leon diohtu, ehanet a-walh eh-eus, emichañs, ha bremañ e teuez adarre da hounid pe da goll ; koll a ri, m'hen tou. »

« Bremaig me da vervo », eme ar roñfl.

« Goustad, paotr brao, n'out ket pare mad a-walh c'hoaz hag eh eus c'hoant da vervel ? »

² o tibourcha : o tifluka.

« A-raog ma varvin, te az-pezo beh », eme ar roñfl, oh astenn evel dent eur gribin houarn e skilfou lemm ha stank en e henou, ker ledan ha ker ruz hag eur forn vraz e gor.

Al leon, diohtu, o tiskolpa eur pez taouarhenn, a strink anezi oh daoulagad ar roñfl, hag en eul lamm war e houzoug. Mouga a ra anezañ ken a astenn e deod er-mêz keit ha lost hir eur marh. Ar roñfl, reuget e houzoug penn-da-benn, a rank koueza ha mervel eno etre ivinou al leon. Hemañ, goude, gand eun taol pao, a zigor kov ar roñfl ken a zifoup e vouzellou euzuz er-mêz ; hag o tond anezo eul leon kaer eno raktal. »

Al leon-ze ne oe ket pell evdi beza lazet ivez d'e dro ha digoret, evel ar roñfl. Eun tigr a lamm neuze er-mêz, ha kaer en-devoe lammad ha nijal, koulz lavared, en-dro d'al leon, ne chomas ket pell en e bez.

Evid diverraad ; euz an tigr e teuas eul loupard ; euz al loupard, eun hoh-gouez ; euz an hoh-gouez, eur bleiz ; euz ar bleiz, eul louarn ; hag euz al louarn eur goulm a nijas ahano ker buan hag an avel. Ivoñ, neuze, eet e bran, ne oe ket pell evid tizoud ar goulm ha plaouia warnezi, evel eur sparfell war eur pintig, he laza ha tenna anezi ar vi ruz a oa en he hov hag a oa ene ar Horv heb ene.

Diohtu e tistro d'an enezenn, hag e den, e tastum ar vi hag ez a da gaoud an aotrou a oa bet eet da zelled oh Ivoñ o c'hoari gand ar roñfl. Ohpenn ma oa souezet-braz an aotrou-mañ, o weled penaoz e hell Ivoñ dond da leon, da digr, da loupard, da hoh-gouez, da vleiz, da louarn, da vran, e oe souezetoh c'hoaz o weled e teue bep taol a-benn euz al loened all a oa chomet eno, a-stok o horv ha toullgovet pep hini anezo.

« Eun den out, Ivoñ, eme an aotrou, ha chom amañ a rankfes ganen. »

« Ne rin ket, e feiz avad, eme hemañ, rag mar don-me deut amañ, ne deo ket en distro euz a beb leh nag evid chom. Me am-eus eur gefridi all da ober, ha ken ma vezo greet, ne chomin ket. C'hwi avad bremañ a hell beza didrouz hag e peoh, rag birviken ken ar roñfl ne raio droug ebed d'ho loened. Me a ya bremañ d'al leh m'am-eus ezomm da vond, ha mall braz eo din en em denna. »

En eur lavared an dra-ze, Ivoñ e bran a nij ahano, ar vi ruz gantañ, hag a-benn eur pennad goude e tiskenne e den en enezenn ar Horv heb ene.

Hemañ, ar horv-mañ, a oa war ar roh gand ar briñsez en e gichenn, ha petra bennag ma oa digor frank ha diskramaille e vruched gantañ, en-devoa beh c'hoaz o kaoud e alan, hag astennet eno evel pa vije bet stag oh ar roh. Ivoñ a dosta outañ, ar vi gantañ en e zorn.

« Deus din ar vi-ze, eme ar Horv heb ene, pe ma da lazo bremaig. »

« Mar eh-eus ezomm euz ar vi-mañ, eme Ivoñ, deus d'e gerhad. Petra a roi-te din evid ar boan am-eus-me bet oh e gaoud hag oh hen degas beteg amañ ? »

« Ar maro, mar gellan », eme ar Horv.

« Ya, ar maro mar gellez, eme Ivoñ, ha te beh dit o kaoud da alan. Sav 'ta en da goazez³, ma welin ha te a zo braz ; sav 'ta, korv digalon ha dilambreg ; ma ne zeuez ket da gerhad ar vi-mañ, me a zo o vond d'e derri. »

« Arabad, arabad eo dit », eme ar Horv, o klask sevel en e zav.

Kaer en-devoe, rankoud mad e oe dezañ chom gourvezet eno, astennet e zivreh hir a bep tu d'ar roh.

« Mad, eme Ivoñ, laouen o weled pegen tohor e oa ar Horv ; me n'am-eus ket amzer da hortoz keid-all. Pa ne zeuez ket, me a ya d'az kaoud, rag truez am-eus ouzit. »

Hag Ivoñ ha tostaad oh ar Horv ha pignad oh ar roh ha lavared d'ar Horv :

« Mond a ran da rei da ene dit, digor da henou. »

Ar Horv a oa digor ha dispourbellet zoken e zaoulagad, heb gweled berad ganto. Digeri a reas e henou pa lavaras Ivoñ. Hemañ avad, e-leh lakaad ar vi dezañ eno da lonka, a flastras anezañ war tal ar Horv a varvas eno diohtu, en eur ober eur skrijadenn penn-kil-ha-troad ; hag

³ Sav 'ta en da goazez : stumm iskiz. Sav 'ta euz da goazez.

ar roh da faouta raktal dre an hanter gand eun trouz spontuz, ha lonka ar Horv, evel ma lonkfe eur morhoh eur zilienn vihan. »

Ar briñsez hag Ivoñ a oa diskennet, hag hemañ eet en eur êr braz, a zougas e bried kuit ahano. N'edont ket c'hoaz eet pell diou an enezenn, ma klevjont war o lerh evel eur pezh talm kurun o tregerni ; hag i o-daou, o tistrei da zelled, a welas flammou tan o tisonka euz a-greiz ar mor hag o terri an enezenn. Ar Horv heb ene ne oe gwelet mui eur skeud anezañ war an douar.

Ivoñ hag ar briñsez, e bried, ne oent ket pell en hent ; en em gavoud a rejont e tro an nor digor, e Naoned, e ti ar roue o zad. Hemañ a oe laouen mar boe den biskoaz, o weled e verh hag e vab-kaer distro. Greet en-doa o hañv, rag kredi a ree e oant maro. Eur fest kaer a oe greet evid lida o distro ; ha goude ma oent diskuizet, Ivoñ hag e bried a oe eüruz e-pad o buhez. Goude ma oe maro e dad-kaer, Ivoñ a oe lakaet da roue en e leh, hag o veza en em gavet gand e gabiten koz, e lavaras dezañ :

« Ne oa ket gaou a lavareh ; deut on da veza eun den gand an amzer. C'hwi, ne ouieh ket neuze e vije deut ho ker da wir, na me kennebeud ; Doue avad a ouie. Eñ eo a gas an den, a zav pe a ziskar anezañ, koulz roue ha tieg. Evel-se zo c'hoarvezet ganen, eme Ivoñ a roas eur pezh yalhad arhant d'e gabiten koz, en eur lavared dezañ, p'en-divije ezomm, n'en-doa nemed goulenn. »

Setu penn-da-benn buhez ar Horv heb ene, evel am-eus klevet anezi, pa oan bugel, gand va mamm-goz.